

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรป่าไม้เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทย โดยเฉพาะประชาชนในเขตพื้นที่ชนบทห่างไกล อาจกล่าวได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความใกล้ชิดกับมนุษย์มากที่สุดที่หาได้ เป็นที่ทราบกันดีว่าป่าไม้ได้อำนวยประโยชน์แก่มนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม วิธีการดำรงชีวิตของประชาชนในชนบทมักพึ่งพาและผูกพันกับป่าไม้ในหลาย ๆ ลักษณะ ส่งผลให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงไปตามลำดับ วิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ใกล้เขตป่าจึงต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

ปัจจุบันเนื้อที่ป่าไม้ของประเทศซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลากหลายทางชีวภาพได้ลดน้อยลงทุกปี ภายในเวลาไม่ถึงศตวรรษพื้นที่ป่าไม้ของไทยได้ลดจำนวนลงอย่างมาก จากการสำรวจของกรมป่าไม้ เมื่อปี พ.ศ. 2504 พบว่าเนื้อที่ป่าไม้ทั้งประเทศมีเนื้อที่คิดเป็นร้อยละ 53.30 ของเนื้อที่ประเทศ ต่อมาในปี 2531 ได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 28.00 ของเนื้อที่ประเทศ และจากการสำรวจด้วยภาพถ่ายดาวเทียมเมื่อปี พ.ศ. 2536 พบว่าเนื้อที่ป่าไม้เหลือเพียงร้อยละ 26.00 ของเนื้อที่ประเทศ หรือลดลงกว่าครึ่งหนึ่งภายในช่วงระยะเวลา 32 ปี จะเห็นว่าทรัพยากรป่าไม้อันมีค่าซึ่งนั้นได้ถูกทำลายลงไปกว่า 87 ล้านไร่ จากผลการประเมินพื้นที่ป่าไม้ภายใต้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ที่ได้จากการแปลตีความภาพถ่ายจากดาวเทียม มาตรฐาน 1:50,000 รวมจำนวน 46 จังหวัด จาก 76 จังหวัด พบว่าพื้นที่ป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนทั้งสิ้น 119,680.69 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็น 74.80 ล้านไร่ เท่านั้น (กรมป่าไม้, 2543) การสูญเสียเนื้อที่ป่าไม้ที่เคยอุดมสมบูรณ์เมื่อครั้งอดีตนั้น ส่งผลให้ทรัพยากรด้านต่าง ๆ ได้รับความกระทบตามไปด้วย ที่สำคัญและเห็นได้ชัดคือ ทรัพยากรน้ำ

ประเทศไทยต้องประสบภาวะปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อใช้อุปโภคบริโภคและเพื่อเกษตรกรรม จนเข้าสู่ภาวะวิกฤติ ในบางพื้นที่ของประเทศประสบภาวะแห้งแล้งเพราะฝนทิ้งช่วง ทำให้แหล่งน้ำที่เคยอุดมสมบูรณ์ดังกล่าวที่ว่ามีน้ำมีปลา ในนามีข้าว ซึ่งเคยมีน้ำและสัตว์น้ำให้ชาวบ้านหล่อเลี้ยงชีวิต กลับเหือดแห้ง และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนหลายล้าน เนื่องจากอาชีพหลักของคนไทยคือ เกษตรกรรม จำเป็นต้องพึ่งพิงน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติและระบบชลประทาน ดังนั้น การสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร จึงมีความจำเป็นยิ่ง เพราะนอกจากจะอำนวยประโยชน์แก่ประชาชนในแง่การเกษตร ชลประทาน และการประมง ซึ่งล้วนส่งเสริมให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี (Welfare Life) แล้ว ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยอย่างมีอาจ

ปฏิเสหรือหลีกเลี่ยงได้

จากประมาณการความต้องการใช้น้ำของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งจัดทำโดย Sethaputra et. al. (1990) คาดการณ์ว่าในปี 2543 และ 2553 ปริมาณความต้องการใช้น้ำของภาคการเกษตรจะสูงถึง 16 และ 144 พันล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (ดูตารางที่ 1) ตามลำดับ สอดคล้องกับรายงานของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDR) ที่ทำการศึกษาความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรกรรม การอุปโภคบริโภค และภาคอุตสาหกรรม พบว่าปริมาณความต้องการเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม นับตั้งแต่ปี 2533 มีปริมาณ 40,000 ล้านลูกบาศก์เมตร และในคาดการณ์ว่าในช่วง 10 และ 20 ปีต่อจากปี 2533 ได้แก่ ปี 2543 และ 2553 ปริมาณความต้องการใช้น้ำจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 76,000 และ 144,000 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี (ดูตารางที่ 2) ดังนั้น จึงเป็นไปได้อย่างยิ่งว่า ความต้องการใช้น้ำจะมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องหาแหล่งน้ำ และพัฒนาแหล่งน้ำมากขึ้นตามไปด้วย

ตารางที่ 1 ประมาณการความต้องการใช้น้ำของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ

หน่วย : พันล้าน ลบ.ม.

ปี	ร้อยละของปริมาณน้ำ/ปี (199 พันล้าน ลบ.ม.)	ความต้องการใช้น้ำรวม/ปี	ภาคเศรษฐกิจ		
			เกษตรกรรม	ครัวเรือน	อุตสาหกรรม
2533	21.6	43	40	2	1
2543	42.7	85	16	6	3
2553	83.9	167	144	15	8

ที่มา : Sethaputra et. al. (1990)

ตารางที่ 2 ประมาณการอัตราเพิ่มความต้องการใช้น้ำของภาคส่วนต่าง ๆ

หน่วย : ล้าน ลบ.ม./ปี

ปี	เกษตรกรรม (%)	อุตสาหกรรม (%)	อุปโภคบริโภค (%)
2533	40,000 (93.0)	1,000 (2.3)	2,000 (4.7)
2543	76,000 (89.4)	3,000 (3.5)	6,000 (7.0)
2553	144,000 (86.2)	8,000 (4.7)	15,000 (9.0)

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย (TDR) (2538)

ในพื้นที่ตำบลเวียงมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปเป็นที่ราบหุบเขา อยู่ท่ามกลางป่าสงวนแห่งชาติแม่มอก มีเทือกเขาด้อมรอบทุกทิศทาง มีชุมชนตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำแม่มอกซึ่งไหลลงแม่น้ำศรีสาขาลัด และไหลลงแม่น้ำยมที่จังหวัดสุโขทัย แม้ลำน้ำแม่มอกจะเป็นลำน้ำ

สายเล็ก ๆ แต่ก็มีน้ำไหลตลอดทั้งปี เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตของชาวบ้านตำบลนี้ ชาวบ้านจึงตั้งบ้านเรือนอยู่ริมสองฝั่งแม่น้ำจากทิศเหนือสู่ใต้ จากหมู่บ้านต้นน้ำไปสู่หมู่บ้านปลายน้ำ ฝั่งฝั่งลำน้ำ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแนบแน่นกับผืนป่าแม่มอกอย่างใกล้ชิดตลอดมา ประกอบสัมมาชีพด้วยการหาของป่าในการยังชีพ อาทิ เก็บผัก หน่อไม้ เห็ดต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบอาหาร ถ้าเหลือก็นำไปขายที่ตลาดในหมู่บ้าน เก็บ ไม้มาทำฟืน ได้สมุนไพรเพื่อใช้รักษาโรค และอาศัยป่าเป็นต้นน้ำที่สำคัญคือ ห้วยแม่มอก ห้วยแม่วังช้าง และห้วยแม่แพรม กล่าวได้ว่าชาวบ้านตำบลเวียงมอกอาศัยป่าเป็นแหล่งปัจจัย 4 ตลอดมา

เนื่องจากสภาพปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรกรรมในท้องที่หลายพื้นที่ การแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางการจึงจำเป็นต้องดำเนินโครงการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลเวียงมอก ประกอบด้วยบ้านปางอ้า บ้านท่าเกวียน บ้านแม่พู่ และบ้านหอรบ รวม 4 หมู่บ้าน ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ของโครงการอ่างเก็บน้ำแม่มอก ต้องอพยพออกจากพื้นที่โครงการไปยังพื้นที่แห่งใหม่ที่ทางการได้จัดเตรียมไว้และจัดสรรให้เพื่อให้อยู่อาศัยและทำกิน

โครงการพัฒนาของรัฐแม้จะมีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนที่ต้องการให้ประชาชนส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตดีขึ้นและทัดเทียมกันก็ตาม แต่ก็พบอยู่เสมอว่า โครงการพัฒนาได้รับการคัดค้าน ต่อต้านจากองค์กรเอกชน และจากประชาชนในพื้นที่โครงการ รวมทั้งประชาชนที่ไม่ได้รับประโยชน์อยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ด้าน ทั้งต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในพื้นที่มิได้ แม้ว่ารัฐจะได้เตรียมแผนป้องกัน และให้การชดเชยแก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบในรูปแบบต่าง ๆ แล้วก็ตาม ด้วยเหตุดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสนใจว่าโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาของรัฐ เมื่อดำเนินการก่อสร้างแล้ว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวิถีชีวิตของประชาชนในด้านสังคม เศรษฐกิจ และต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่โครงการอย่างไร ขณะเดียวกันประชาชนมีความพึงพอใจ หรือคัดค้านการดำเนินโครงการหรือไม่ และมากน้อยเพียงใดบ้าง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนตำบลเวียงมอก ก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำ
2. เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และสภาพสังคม เศรษฐกิจของประชาชน ก่อนและหลังการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยอันเนื่องมาจากโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและสภาพสังคม เศรษฐกิจของประชาชนจากการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก ในครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1.3.1 พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

พื้นที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำแม่มอก บ้านท่าเกวียน ตำบลเวียงมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

1.3.2 ขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษา

การศึกษานี้ต้องการศึกษาสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจของประชาชน ก่อนและหลังการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย อันเป็นผลมาจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก ในเขตพื้นที่ศึกษา ตำบลเวียงมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยกำหนดประเด็นเนื้อหาที่จะศึกษา ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในตำบลเวียงมอก
 - อาชีพเดิม
 - อาชีพใหม่ ที่เป็นอาชีพหลัก/อาชีพเสริม
 - รายได้/ฐานะทางเศรษฐกิจ
2. การใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนตำบลเวียงมอก ก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำ
 - เป็นที่อยู่อาศัย
 - เป็นที่ทำกินด้านเกษตรกรรม
 - เป็นแหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ
3. การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมในตำบลเวียงมอก ก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำ
 - 3.1 การได้ประโยชน์จากการสร้างอ่างเก็บน้ำ
 - ความชุ่มชื้น
 - ทรัพยากรน้ำ และสัตว์น้ำ
 - แหล่งท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ
 - 3.2 การเสียประโยชน์จากการสร้างอ่างเก็บน้ำ
 - สูญเสียที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย
 - สูญเสียป่าไม้และที่ราบ
 - สูญเสียทรัพยากรอื่น ๆ (สัตว์ป่า ของป่า ฯลฯ)

- สูญเสียโบราณสถาน โบราณวัตถุ

4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชน ตำบลเวียงมอก จากการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก

- อาชีพ/รายได้
- วัฒนธรรม/ขนบธรรมเนียม
- การศึกษา

1.3.3 ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก เฉพาะพื้นที่บ้านท่าเกวียน ตำบลเวียงมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยเป็นครัวเรือนที่อพยพออกจากพื้นที่เดิมเพราะถูกน้ำท่วม จำนวน 268 ครัวเรือน รวมประชากรทั้งสิ้น 923 คน

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การเปลี่ยนแปลง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนวิถีดำรงชีวิตของกลุ่มตัวอย่างในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเปรียบเทียบระหว่างสภาพก่อนการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก กับการเปลี่ยนแปลงภายหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก

ประชาชนตำบลเวียงมอก หมายถึง ประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในพื้นที่โครงการอ่างเก็บน้ำแม่มอก บ้านท่าเกวียน ตำบลเวียงมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพการได้ประโยชน์ และการเสียประโยชน์จากการสร้างอ่างเก็บน้ำ ทั้งในช่วงก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก

การได้ประโยชน์ หมายถึง สภาพข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกต และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการได้รับผลกระทบด้านบวกหรือในด้านดีจากโครงการอ่างเก็บน้ำแม่มอก ในอันที่จะเป็นประโยชน์ทั้งต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนและต่อสภาพแวดล้อม

การเสียประโยชน์ หมายถึง สภาพข้อเท็จจริงที่ได้จากการสังเกต และการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการได้รับผลกระทบด้านลบหรือในทางที่ไม่ดีจากโครงการอ่างเก็บน้ำแม่มอก ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งการดำเนินชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อม

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1.5.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่สำคัญ 2 ประเภท คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมได้จากพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นของประชากร ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลส่วนนี้ได้มาจากการตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก/เสริม รายได้ รวมทั้งความเห็นด้านสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของครัวเรือน

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำ

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม ในช่วงก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำ อาทิ ความชุ่มชื้น ทรัพยากรน้ำ สัตว์น้ำ แหล่งท่องเที่ยว ความคิดเห็นเกี่ยวกับได้รับประโยชน์ และการเสียประโยชน์จากการสร้างอ่างเก็บน้ำ เช่น ที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย ป่าไม้ สัตว์ป่า ของป่า เป็นต้น

1.4 ข้อมูลที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจจากการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย นอกจากนี้แล้ว ข้อมูลในส่วนนี้ยังได้มาจากการสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่มย่อย การสังเกตของผู้ศึกษาในพื้นที่ศึกษา รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง อีกด้วย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารสิ่งพิมพ์ทั้งที่อยู่ในรูปของรายงานทางราชการ หนังสือ สมุดสถิติจังหวัด รายงานสถิติของหน่วยงานราชการ รวมทั้งแผนที่แสดงที่ตั้งโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงานป่าไม้เขต สำนักงานป่าไม้จังหวัด อำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และรวบรวมจากบทความวิชาการ ตลอดจนสิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.5.2 กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครัวเรือนในพื้นที่ศึกษาขึ้นจำนวนหนึ่ง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณโดยใช้สูตรของ Taro Yamané (1967) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N = ขนาดของครัวเรือน = 268 ครัวเรือน
 e = ค่าความคลาดเคลื่อน = 0.05

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

จะได้ว่า
$$n = \frac{268}{1 + 268(0.05)^2}$$

$$\approx 160 \text{ ครั้วเรือน}$$

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้กำหนดศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 ครั้วเรือน

1.5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยชุดคำถามที่แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลส่วนนี้ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลด้านประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบบหลายตัวเลือก

ส่วนที่ 2 สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก

ข้อมูลส่วนนี้ประกอบด้วยข้อมูลด้านสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ก่อนและหลังจากสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบบหลายตัวเลือก

ส่วนที่ 3 การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อม ก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก

ข้อมูลส่วนนี้ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ด้านการได้รับและการเสียประโยชน์จากการสร้างอ่างเก็บน้ำ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบบ 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจจากการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย อันเนื่องมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก

ข้อมูลส่วนนี้ประกอบด้วยข้อมูลการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม และเศรษฐกิจของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามปลายปิด แบบ 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 5 สรุปความคิดเห็น/ปัญหา/และข้อเสนอแนะ

ข้อคำถามในส่วนนี้เป็นคำถามแบบปลายเปิดที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างแสดงข้อเสนอนะ และข้อคิดเห็น ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหา

1.5.4 การรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. การตอบแบบสอบถาม
2. การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ
3. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion – FGD)
4. การสำรวจภาคสนาม และการสังเกต

1.5.5 การจัดการกับข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว จึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยของแบบสอบถาม
2. ตรวจสอบให้คะแนนพร้อมลงรหัส
3. บันทึกข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

1.5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการจัดการกับข้อมูลข้างต้น ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอในรูปตารางสถิติ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลแต่ละส่วนจะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในรูปตารางสถิติ ด้วยค่าสถิติที่สำคัญ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชน ตำบลเวียงมอก ในช่วงก่อนและหลังการสร้างอ่างเก็บน้ำ ด้วยการนำเสนอด้วยตารางข้อมูลโดยพิจารณาว่าจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการใช้ประโยชน์ที่ดินในด้านต่าง ๆ มีจำนวนมากน้อยอย่างไรตามลำดับ
3. วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย อันเนื่องมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่มอก ดังนี้
 - 3.1 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม โดยเปรียบเทียบคะแนนการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ด้านการได้รับประโยชน์และการเสียประโยชน์จากการสร้างอ่างเก็บน้ำ ระหว่างช่วงก่อนการอพยพ กับช่วงหลังการอพยพย้ายถิ่นฐาน ด้วยการทดสอบค่าสถิติ t-test
 - 3.2 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม และเศรษฐกิจ ระหว่างช่วงก่อนการอพยพ

กับช่วงหลังการอพยพย้ายถิ่นฐาน ด้วยการทดสอบค่าสถิติ t-test

4. กำหนดเกณฑ์พิจารณาระดับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ด้านการได้รับประโยชน์ และการเสียประโยชน์จากการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่หมอก โดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
7.00 – 2.60	น้อยที่สุด
12.61 – 18.20	น้อย
18.21 – 23.80	ปานกลาง
23.81 – 29.40	มาก
29.41 – 35.00	มากที่สุด

5. กำหนดเกณฑ์พิจารณาระดับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ในช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่นฐานจากการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่หมอก โดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าคะแนนรวมเฉลี่ย	การแปลความหมาย
6.00 – 10.80	น้อยที่สุด
10.81 – 15.60	น้อย
15.61 – 20.40	ปานกลาง
20.41 – 25.20	มาก
25.21 – 30.00	มากที่สุด

6. กำหนดเกณฑ์พิจารณาระดับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ในช่วงก่อนและหลังการย้ายถิ่นฐานจากการสร้างอ่างเก็บน้ำแม่หมอก โดยพิจารณาจากค่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าคะแนนรวมเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.00 – 7.20	น้อยที่สุด
7.21 – 10.40	น้อย
10.41 – 13.60	ปานกลาง
13.61 – 16.80	มาก
16.81 – 20.00	มากที่สุด